

Sunni och Shia — Vad är skillnaden?

En faktabaserad guide för unga om islams två största traditioner
Historia • Teologi • Praktik • Nutid

”O ni människor! Vi skapade er av en man och en kvinna och gjorde er till folk och stammar för att ni ska lära känna varandra.” (Koranen 49:13)

”Är du sunni eller shia?” — den frågan ställs fortfarande dagligen i muslimska sammanhang världen över, ibland med nyfikenhet, ibland med spänning. Men vad innebär de begreppen egentligen? Vad skiljer de två traditionerna åt, och vad har de gemensamt?

Den här artikeln ger dig en saklig, respektfull och faktabaserad bild av sunni- och shiaislam — utan att hävda att någon av dem är ”rätt” eller ”fel”. Målet är förståelse.

Det gemensamma — islams kärnfundament

Innan vi tittar på skillnaderna är det viktigt att förstå hur mycket sunni- och shiamuslimer delar. Båda:

- Bekänner sig till trosbekännelsen (Shahada): ”Det finns ingen gud utom Allah och Muhammad är Hans sändebud”
- Ber fem gånger om dagen (Salat)
- Fastar under Ramadan (Sawm)
- Ger allmosa (Zakat)
- Genomför pilgrimsfärden till Mecka om möjlighet finns (Hajj)
- Anser Koranen vara Guds ofelbara ord (*Samtidigt som Shia tror att det finns en annan Koran som kallas för Koran Fatima*)
- Respekterar profeten Muhammad ﷺ som den siste profeten

Källa:

John Esposito, Islam: The Straight Path, 4th ed. (2010), Oxford University Press.

Hur splittringen uppstod — den historiska bakgrunden

År 632 e.Kr. avled profeten Muhammad utan att ha lämnat tydliga instruktioner om vem som skulle leda det muslimska samfundet (umman) efter hans död. Denna fråga — vem som var den legitime ledaren — lade

grunden för den splittring som fortfarande existerar.

Sunniernas syn

Majoriteten av muslimerna valde Abu Bakr — en av profetens närmaste följeslagare och svärfar — som den förste kalifen (efterträdaren). Denna grupp kallas Sunni, från arabiskans "ahl al-sunna wal-jama'a" (anhängarna av profetens sedvänja och gemenskapen). De betonar konsensus och den tidiga gemenskapens auktoritet.

Shiiternas syn

En minoritet ansåg att ledarskapet rättmätigt tillhörde Ali ibn Abi Talib — profetens kusin och svärson. De stödde sig bland annat på hadither där profeten ska ha sagt vid Ghadir Khumm: "Den som jag är hans mawla (herre/ledare), Ali är också hans mawla." Ordet "shia" kommer från "Shiat Ali" — Alis parti eller anhängare.

Det avgörande traumatiska händelsen för shiaislam är Slaget vid Karbala (680 e.Kr.), där Husayn ibn Ali — profetens dottersson — dödades av den umayyadiske kalifen Yazids styrkor. **(Denna berättelse finns bara hos shia)** Denna händelse är central i shiitisk teologi och spiritualitet och firas/sörjs under högtiden Ashura.

Källa:

Lesley Hazleton, After the Prophet: The Epic Story of the Shia-Sunni Split in Islam (2009), Doubleday.

Teologiska och religiösa skillnader

Med tiden utvecklade sunni- och shiaislam egna teologiska traditioner, rättsskolor och religiösa praktiker. Nedan är en översikt:

Andel av muslimer: Sunniislam omfattar ungefär 85–90 procent av världens muslimer, medan shiaislam utgör cirka 10–15 procent.

Synen på ledarskap (imam): Inom sunniislam har imamen främst en politisk eller administrativ roll och fungerar som böneledare eller statlig ledare. Inom shiaislam är imamen en andlig och religiös auktoritet som anses vara utvald av Gud och ofelbar i religiösa frågor.

De tolv imamerna: Sunniislam erkänner inte de tolv imamerna som religiösa auktoriteter. Shiaislam (särskilt tolv-shiismen) erkänner tolv imamer efter profeten, alla ättlingar till Ali. Den tolfte imamen anses vara

dold och förväntas återkomma vid tidens slut.

Rättsskolor (fiqh): Sunniislam har fyra stora rättsskolor: Hanafi, Maliki, Shafi'i och Hanbali. Shiaislam följer främst Jafari-rättsskolan, grundad av imam Jafar al-Sadiq.

Hadith-samlingar: Sunniislam använder sex kanoniska hadith-samlingar (Kutub al-Sitta), bland annat al-Bukhari och Muslim. Shiaislam har egna hadith-samlingar som bygger på profetens familj (ahl al-bayt).

Ashura: För sunniter är Ashura en fastedag som minne av Moses räddning och firas relativt stillsamt. För shiiter är Ashura en dag av intensiv sorg till minne av Husayns martyrskap i Karbala.

Mut'a (tillfälligt äktenskap): Inom sunniislam är mut'a förbjudet och anses ha avskaffats av profeten. Inom shiaislam är mut'a tillåtet enligt de flesta shiitiska lärda.

Större länder där respektive grupp dominerar: Sunniislam dominerar i länder som Saudiarabien, Egypten, Turkiet, Indonesien och Pakistan. Shiaislam är majoritet i Iran, Irak, Azerbajdzjan, Bahrain och har betydande grupper i Libanon.

Källor:

Moojan Momen, An Introduction to Shi'i Islam (1985), Yale University Press.

Abdulaziz Sachedina, The Islamic Roots of Democratic Pluralism (2001), Oxford University Press.

Skillnader i daglig religionsutövning

I praktiken kan en besökare märka skillnader i hur bönen utförs. Shiiter ber ofta med händerna längs kroppen (istidlal), medan sunnier i många traditioner ber med händerna korsade (qabd). Shiiter placerar också pannan på en liten lerbit (turbah) vid bönen, ofta från Karbalas jord, som symbol för kontakt med Guds skapelse.

Shiiter kombinerar ibland bönetiterna, exempelvis ber morgonbönen och middagsbönen direkt efter varandra. Sunnier ber generellt alla fem böner vid separata tidpunkter, även om det finns utrymme för kombinerad berelse vid resa eller nödsituation.

Källa:

Moojan Momen, An Introduction to Shi'i Islam (1985), Yale University

Press.

Sunni och shia i världen idag

Idag lever sunni- och shiamuslimer sida vid sida i de flesta muslimska länder. I många länder — som Indonesien, Malaysia och Marocko — är sunni-shia-frågan nästan irrelevant i vardagslivet. I andra regioner har politiska krafter utnyttjat religiösa skillnader för att skapa konflikt.

Det är viktigt att skilja på genuina teologiska olikheter och politiskt driven sekterism. Konflikterna i Irak, Syrien och Jemen drivs av geopolitiska intressen — inte enbart av religiösa meningsskiljaktigheter — men religiösa identiteter används som mobiliseringsverktyg.

I Sverige och Europa lever sunni- och shiamuslimer generellt fredligt sida vid sida, om än ofta i separata församlingar. Forskning visar att unga muslimer i väst tenderar att ha mer öppna och dialogorienterade attityder än äldre generationer.

Källa:

Vali Nasr, The Shia Revival: How Conflicts within Islam Will Shape the Future (2006), Norton.

Läs vidare — rekommenderad litteratur

Böcker

- **Lesley Hazleton:** *After the Prophet (2009), Doubleday.* Levande och välskriven skildring av islams tidiga splittring. Perfekt startpunkt för unga läsare.
- **Moojan Momen:** *An Introduction to Shi'i Islam (1985), Yale University Press.* Den akademiska standardreferensen om shiaislam — detaljerad och balanserad.
- **John Esposito:** *Islam: The Straight Path, 4th ed. (2010), Oxford University Press.* Bred och tillgänglig introduktion till islam i alla dess former.
- **Vali Nasr:** *The Shia Revival (2006), Norton.* Analyserar shiaislam i modern geopolitik — lättläst och engagerande.
- **Reza Aslan:** *No god but God (2005), Random House.* Populärvetenskaplig genomgång av islamsk historia inklusive sunni-shia-splittringen.
- **Tariq Ramadan:** *In the Footsteps of the Prophet (2007), Oxford University Press.* Biografi om profeten Muhammad ur ett modernt och

inkluderande perspektiv.

Onlineresurser

- **Stanford Encyclopedia of Philosophy — Islamic Philosophy** — plato.stanford.edu. Akademiska artiklar om islamsk teologi och filosofi, på engelska.
- **Yaqeen Institute** — yaqeeninstitute.org. Välresearchade artiklar om islamsk tro och samtida frågor, på engelska.
- **Al-Islam.org** — al-islam.org. Shiitisk resurs med klassiska och moderna texter, på flera språk.
- **IslamWeb** — islamweb.net. Sunniortodox resurs med fatawan, artiklar och böcker, på flera språk.
- **Amman Message** — ammanmessage.com. Historiskt dokument (2004) där lärda från båda traditionerna erkänner varandras legitimitet.

Avslutning

Sunni och shia är två stora, rika traditioner inom islam — var och en med sin historia, teologi och andliga arv. Skillnaderna är verkliga och bör tas på allvar, men de bör förstås i sitt historiska sammanhang snarare än som ett evigt krig om vem som har "rätt".

Kunskap är den bästa motgiften mot fördomar. Ju mer du lär dig om den andra traditionen, desto svårare blir det att se dem som syskon — men även desto lättare att se dem som medmänniskor.

"O ni människor! Vi skapade er av en man och en kvinna och gjorde er till folk och stammar för att ni ska lära känna varandra." (Koranen 49:13)